

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z powództwa Z. K.
przeciwko Urzędowi Gminy Ś.
o odszkodowanie za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 26 lutego 2025 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w Rybniku
z dnia 20 czerwca 2024 r., sygn. akt IV Pa 16/24,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami art. 98 § 1¹ k.p.c. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Rybniku wyrokiem z dnia 20 czerwca 2024 r. oddalił apelację powoda Z. K. od wyroku Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 12 grudnia 2023 r., którym oddalono powództwo przeciwko Urzędowi Gminy Ś. o zapłatę kwoty 22.035 zł tytułem odszkodowania za nieuzasadnione wypowiedzenie umowy o pracę oraz orzekł o kosztach procesu.

W wyrokach Sądów *meriti* przyjęto, że powód był zatrudniony w pozwanym Urzędzie od 1997 r., ostatnio na stanowisku kierownika Urzędu Stanu Cywilnego

(USC) na podstawie umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony w pełnym wymiarze czasu pracy. W dniu 30 czerwca 2021 r. pozwany wypowiedział powodowi umowę o pracę, wskazując jako przyczyny: likwidację stanowiska pracy, nieautoryzowane (tj. bez wiedzy i zgody pracodawcy) wejście do sieci informatycznej Urzędu Gminy Ś. w dniu 10 października 2020 r., co stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa informatycznego pozwanego, poddawanie pod wątpliwość poleceń pracodawcy dotyczących braku możliwości organizowania ślubów dla osób spoza Gminy w dniach innych niż dni robocze oraz samowolne, nieuzgodnione z przełożonym oddalenie się z miejsca pracy w dniach 19 stycznia oraz 23 i 24 marca 2021 r. Po rozwiązaniu umowy o pracę z powodem nie zatrudniono nikogo na jego stanowisko, a czynności kierownika USC wykonuje wójt gminy. W ocenie Sądów obu instancji jedynie pierwsza z podanych przyczyn wypowiedzenia okazała się uzasadniona, co doprowadziło do oddalenia powództwa. Skoro stanowisko pracy powoda (kierownik USC) było jedynym w zakładzie pracy, to nie było konieczności ustalania i weryfikowania kryteriów doboru pracownika do zwolnienia. Ponadto sfera zarządzania zakładem należy do wyłącznej kompetencji pracodawcy i sąd nie może jej oceniać ani weryfikować. Pozwany pracodawca wykazał, że likwidacja stanowiska pracy powoda nie miała charakteru pozornego oraz że nie miał obowiązku utrzymywania stanowiska kierownika USC (obowiązek taki dotyczy tylko okręgów pow. 50.000 mieszkańców), a względy finansowe przemawiały za jego likwidacją.

Zważywszy, że w przypadku wskazania więcej niż jednej przyczyny wypowiedzenia, wystarczy by przynajmniej jedna z nich okazała się prawdziwa, to dla oddalenia powództwa bez znaczenia było, że pozostałe przyczyny podane przez pracodawcę okazały się nieprawdziwe.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego wniósł powód, zaskarżając wyrok ten w całości i domagając się jego uchylecia w całości oraz przekazania sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie przepisów prawa materialnego oraz przepisów postępowania mających istotny wpływ na wynik sprawy, a to:

1) art. 382 i art. 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c., przez wyrokowanie z faktycznym pominięciem materiału dowodowego, tj. nowych dowodów zgłoszonych w apelacji, wykazujących jednoznacznie nieprawdziwość twierdzeń pozwanego o rzekomej potrzebie poszukiwania oszczędności oraz dowodzących utworzenia nowego stanowiska inspektora, realizującego tożsamy zakres czynności pracowniczych co na stanowisku pracy skarżącego, wobec czego jego likwidacja miała charakter pozorny oraz niewyjaśnienie przez Sąd podstawy prawnej wyroku przez ograniczenie się do ogólnego stwierdzenia, że zarzuty apelacji nie są zasadne - wyrok pozbawiony jest zatem faktycznego uzasadnienia i dowodzi braku faktycznej kontroli instancyjnej;

2) art. 386 § 4 k.p.c., przez brak prawidłowej oceny likwidacji stanowiska pracy skarżącego pod względem jej rzeczywistości i uchylenie się od takiej oceny wobec przyjęcia, że likwidacja stanowiska pracy należy do autonomicznych uprawnień zarządczych pracodawcy, które nie podlegają ocenie w postępowaniu sądowym, podczas gdy Sąd drugiej instancji miał obowiązek ocenić tę likwidację pod kątem jej konkretności, prawdziwości, jak i rzeczywistości;

3) art. 45 § 1 k.p. w związku z art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 1135), przez jego błędną wykładnię i mylne przyjęcie, że poza kognicją sądu pozostaje ocena likwidacji stanowiska pracy pod kątem jej rzeczywistości, podczas gdy sąd pracy ma obowiązek dokonania wszechstronnej kontroli rozwiązania stosunku pracy z powodu likwidacji stanowiska pracy weryfikując, czy taka likwidacja miała charakter prawdziwy i rzeczywisty.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na oczywistą zasadność skargi oraz na potrzebę wykładni art. 45 § 1 k.p. w związku z art. 43 ust. 1 ustawy o pracownikach samorządowych, wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych w kontekście granic kognicji sądów powszechnych w zakresie rozpoznawania odwołań od wypowiedzenia umów o pracę z przyczyny likwidacji stanowiska pracy, wobec podnoszonych stwierdzeń jakoby sądy powszechne nie mogły badać rzeczywistości takich przyczyn z uwagi na przyjęcie, że likwidacja stanowiska pracy należy do autonomicznych uprawnień zarządczych pracodawcy, które nie podlegają ocenie w postępowaniu sądowym.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie od skarżącego na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest uzasadniony.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Ponadto zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga powinna zawierać wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania i jego uzasadnienie, zawierające argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia. Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zatem zarzuty dotyczące ustalenie faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.), a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2011 r., II UK 272/10, OSNP 2012 nr 7-8, poz. 97).

Skarżący formułując wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołał się na oczywistą zasadność skargi oraz potrzebę wykładni przepisów wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych w kontekście granic kognicji sądów powszechnych w zakresie rozpoznawania odwołań od wypowiedzeń umów o pracę z przyczyn likwidacji stanowiska pracy.

W ocenie Sądu Najwyższego przedmiotowy wniosek nie zasługuje jednak na uwzględnienie. Po pierwsze, stawiane w uzasadnieniu wniosku tezy w żaden sposób nie świadczą o zasadności skargi, która to zasadność winna być łatwo dostrzegalna już nawet przy jej pobieżnej lekturze (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050 czy z dnia 16 stycznia 2024 r., I PSK 129/22, LEX nr 3656095 i powołane tam orzeczenia). Po drugie, skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów kreatywnych skargi ani tym bardziej się ich domyślać (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2019 r., III UK 290/18, LEX nr 2677006). Z brzmienia art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w stosownym wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774; z dnia 22 marca 2016 r., II PK 31/15, OSNP 2017 nr 10, poz. 127; z dnia 18 sierpnia 2021 r., II PSK 97/21, LEX nr 3325579; z dnia 6 września 2022 r., II USK 667/21, LEX nr 3416129). Wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” winien znaleźć się w uzasadnieniu wniosku (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2018 r., III UK 127/17, LEX nr 2496323). O tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona, nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2018 r., II UK 277/17, LEX nr 2490632). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej w ujęciu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. rozumie się sytuację,

w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa.

Nie można zatem uznać za wystarczające twierdzenia skarżącego, jakoby zaskarżony wyrok był oczywiście niesłuszny z powodu uchylenia się przez Sąd Okręgowy (w ślad za Sądem pierwszej instancji) od faktycznej oceny likwidacji stanowiska pracy skarżącego pod kątem jej rzeczywistości, mającego wynikać z błędnego przyjęcia przez ten Sąd, że likwidacja stanowiska pracy należy do autonomicznych uprawnień zarządczych pracodawcy, które nie podlegają ocenie w postępowaniu sądowym. Skarżący nie odwołał się bowiem przy tym do żadnego konkretnego przepisu, którego naruszenie doprowadziło w jego ocenie do wydania wyroku oczywiście sprzecznego z prawem, poprzestając na powołaniu się na „naruszenie ustawy o zawodzie lekarza i dentysty”, co zupełnie nie koreluje ze stanem prawnym i faktycznym sprawy. Tylko dla porządku nadmienić trzeba, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd (z czego skarżący doskonale zdaje sobie sprawę, przywołując stosowne judykaty), zgodnie z którym kwestia, czy występuje potrzeba dokonania przez pracodawcę zmian organizacyjnych, w tym likwidacji stanowiska pracy, należy do autonomii zarządczej pracodawcy i nie podlega ocenie sądu pracy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2024 r., II PSKP 58/23, LEX nr 3713920 i powołane tam orzeczenia). Oznacza to, że sąd pracy nie ma kompetencji do badania racjonalności decyzji pracodawcy co do zmian organizacyjnych dokonywanych w zakładzie pracy, podobnie jak nie bada racjonalności decyzji gospodarczych lub innych decyzji związanych z zarządzaniem zakładem pracy. W szczególności zmniejszenie stanu zatrudnienia w zakładzie pracy stanowi uzasadnioną przyczynę wypowiedzenia umowy o pracę, a organ rozpatrujący spory pracownicze nie jest powołany do badania zasadności i celowości zmniejszenia stanu zatrudnienia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 października 1992 r., I PRN 40/92, LEX nr 14962; z dnia 27 listopada 1997 r., I PKN 401/97, OSNAPiUS 1998 nr 18, poz. 542 oraz z dnia 3 listopada 2010 r., I PK 93/10, LEX nr 707852). Jednocześnie utrwalony jest pogląd, że to, iż sąd pracy nie jest powołany do badania zasadności, celowości i racjonalności decyzji pracodawcy o zmniejszeniu stanu zatrudnienia, nie oznacza, że nie może badać, jakie były rzeczywiste przyczyny zwolnienia pracownika

(wypowiedzenia mu umowy o pracę), w szczególności czy likwidacja nie była pozorna albo czy pod pozorem likwidacji stanowiska pracy nie kryła się inna motywacja pracodawcy (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 września 1982 r., I PRN 64/82, OSNCP 1983 z 4, poz. 61; z dnia 20 maja 2014 r., I PK 271/13, LEX nr 1483570). Sąd Najwyższy uznaje także za dopuszczalne i niczym nieograniczone prawo pracodawcy do podjęcia decyzji o tym, że czynności (zadania) wykonywane przez pracownika na likwidowanym stanowisku mogą być powierzone innym pracownikom (na innych stanowiskach pracy), a nawet osobom (podmiotom) niepozostającym w stosunku pracy. Dochodzi wówczas do likwidacji stanowiska pracy, mimo że nadal określone zadania są wykonywane na rzecz pracodawcy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 12 lipca 2001 r., I PKN 541/00, OSNP 2003 nr 11, poz. 268; z dnia 12 grudnia 2001 r., I PKN 733/00, OSNP 2003 nr 23, poz. 569; z dnia 4 grudnia 2013 r., II PK 67/13, LEX nr 1418806; z dnia 20 czerwca 2018 r., I PK 48/17, LEX nr 2508183; z dnia 13 maja 2021 r., III PSKP 18/21, OSNP 2022 nr 4, poz. 34).

Zauważyć trzeba, że Sądy *meriti* przyjęły, iż stanowisko pracy skarżącego (kierownik USC) było jedynym w Urzędzie Gminy, a pozwany nie miał obowiązku utrzymywania tego stanowiska z uwagi na obowiązujące regulacje prawne i liczbę mieszkańców Gminy (ok. 12.654). Za likwidacją stanowiska kierownika USC przemawiały również względy finansowe (zmniejszenie kosztów osobowych). Ocena, czy likwidacja stanowiska pracy jest rzeczywista czy pozorna, jest elementem ustalenia stanu faktycznego sprawy i nie może być w skardze kasacyjnej skutecznie zakwestionowana przez zarzut naruszenia prawa materialnego, tj. art. 45 § 1 k.p. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2010 r., I PK 93/10, LEX nr 707852), co już przekreśla tezę o oczywistej zasadności skargi.

Nie można również uznać, aby skarżący wykazał istnienie przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. jaką jest potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie.

Dla wykazania tej przesłanki skarżący powinien wykazać, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości (ze sprecyzowaniem, na czym

te poważne wątpliwości polegają) nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133; z dnia 13 grudnia 2022 r., I USK 21/22, LEX nr 3556521; z dnia 28 czerwca 2023 r., I USK 160/22, LEX nr 3575124). Oczywiście jest, że budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów. W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sądy powszechne (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147; z dnia 23 lutego 2023 r., III USK 163/22, LEX nr 3538161).

Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania przywołał tezy orzeczeń Sądu Najwyższego, na których oparto rozstrzygnięcie przedmiotowej sprawy, zarzucając jednocześnie brak zbadania, czy likwidacja jego stanowiska miała charakter pozorny, co zmierzało w istocie do zakwestionowania sposobu rozstrzygnięcia sprawy, a nie do uzasadnienia przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 czerwca 2018 r., I PK 48/17 (LEX nr 2508183), wyjaśnił, że z pozorną likwidacją stanowiska pracy mamy do czynienia wówczas, gdy jest ono wprowadzone do likwidacji, ale w jego miejsce jest tworzone inne stanowisko pracy (o innej nazwie), które w istotnych elementach nie różni się od zlikwidowanego, a takich ustaleń w sprawie nie poczyniły Sądy orzekające. Ponadto przypomnieć trzeba, że o rozbieżności w orzecznictwie sądów nie świadczą bynajmniej różne rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego wydane na podstawie odmiennych stanów faktycznych spraw. Istotne jest również to, że skarżący w istocie w uzasadnieniu wniosku podejmuje polemikę z ustaleniami

faktycznymi i oceną dowodów dokonaną przez Sąd *meriti*, co zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. uchyla się spod kontroli kasacyjnej.

Nie można też pominąć, że w dotychczasowym orzecznictwie Sąd Najwyższy wyraża pogląd, że jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi.

Jak wskazano w uzasadnieniu postanowienia z dnia 21 października 2008 r., II PK 158/08 (LEX nr 738506), przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1 i 4 art. 398⁹ § 1 k.p.c. wzajemnie się krzyżują i wykluczają możliwość przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny, jak i prywatny skarżącego. Trudno sobie bowiem wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy, a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy (por. też postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2024 r., III USK 276/23, LEX nr 3814249 czy z dnia 18 czerwca 2024 r., III PSK 65/23, LEX nr 3727717).

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego w myśl art. 98 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[a.ł.]